Cana asobnaha numaru 20 hr. Przesyłka opłacona ryczałtem

Nr. 40. Wilnia, Niadziela 29 Lipnia 1928 h. Hod IV (XII).

BIEŁARUSKAJA KRYNICA

PALITYČNAJA, HRAMADZKAJA I LITERATURNAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi: WILNIA, LUDWISARSKAJA 1-19. (Wilno, Ludwisarska 1-19) Redakcyja adčyniena ad 9 hadz. ran. da 4 hadz. wieč.	„Bieł. KRYNICA" kaštuje na hod—10 zał., na paŭhoda—5 zał., na 3 miesiacy — 3 zał., na 1 miesiac — 1 zał. HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.	Cana abwiestak: na 1-šaj staroncy 30 hr., 2 i 3 — 25 hr., na 4 aj — 20 hroš. — za radok drobnaha druku ŭ adnej pałoscy.

Zwalnieńnie z wastrohu ks. W. Hadleŭskaha.

U niadzielu 15 lipnia sioł. h. a 8 hadzinie ranicaj ciahnikom z Waršawy pryjechaŭ u Wilniu wypuščany z Makatoŭskaha wastrohu KS. W. HADLEŬSKI. Na wakzale spatkała ks. Hadleŭskaha wilenskaje biełaruskaje hramadzianstwa. Ks. Hadleŭskaha spatykali ksiandzy Biełarusy, biełaruskija pasły i inš. dziejačy, spatykali mužčyny i žančyny. Kali ks. Hadleŭski wyjšaŭ z wahonu, biełaruskija žančyny absypali jaho kraskami, a adna maładaja wučanica padała bukiet rož.

Paśla prywitańnia ks. Hadleŭskaha na wakzale, amal nia ŭsie z Im, ledź pamiaściŭšysia na 5 aŭtamabilach, adjechali z wakzału da kwatery ks. A. Stankiewiča. U pamieškańni ks. A. Stankiewiča ks. Hadleŭski pahutaryŭ z usimi prysutnymi; tam zatrymaŭsia na adpačynak, a ŭsie spatykaŭšyja razyjšlisia.

Ks. Hadleŭski zatrymaŭsia na niekatary čas u Wilni i ŭžo adwiedaŭ niekatoryja biełaruskija instytucyi, dzie Jaho spatykali i witali. Ks. Hadleŭski na zdaroŭi čujecca dosyć dobra, a na duchu zusim mocna. Heta dałosia zaŭważyć u hutarcy z Im.

Ks. Hadleŭski prasiadzieŭ u Makatoŭskim wastrozie kala paŭtara hodu i zwolnieny ciapier na padstawie amnestyi.

Biełarusy kataliki i prawasłaŭnyja.

(Da ideolohii B.Ch.D.)

Padzieł biełaruskaha narodu na dźwie čaści, katalikoŭ i prawasłaŭnych, jošć wielmi sumnym źjawiščam u jaho žyćci i wialikaj pieraškodaj u adradženskaj padarožy. Uziać chacia-b admiennaść kultur, zachodniaj i ŭschodniaj — łacinskaj i hreckaj, admiennaść relihijnych abradaŭ i admiennaść užywanaha ŭ druku šryftu.

Mylaŭsia-b toj, chto-b dumaŭ, što hetaja admiennaść jošć wytwaram samaje biełaruskaj dušy. Hetaja duša jošć adzinaja: u swajej mowie, u swaich abyčajach i narodnych abradach pa ŭsiej Biełarusi. My možam skazać z wialikaj peŭnaściaj, što narod biełaruski ŭ spradwiečnych prajawach swajho narodnaha žyćcia jošć *adziny* i ducham i ciełam. Hetyja-ž usie admiennaści, ab jakich my ŭspaminali i na jakija tak časta paklikajucca worahi našaha adradžeńnia, jošć ničym inšym, jak tolki naśledkami čužoj raboty i čužackich upływaŭ: polskich i rasiejskich, — jakija imknulisia da padzielu biełaruskaj dušy, a za dušoj i biełaruskaha cieła na dźwie „sfery" ŭpływaŭ... kab abahacić swoj stan i prastor waładańnia.

Bieł. Chryśc. Demokracyja pačynajučy rabotu pasiarod swajho narodu pastawiła swajej metaj spynić hetyja čužackija ŭpływy i nia tolki spynić dy abaranić swoj narod ad dalejšaha paniawoleńnia čužackimi ŭpływami, ale jašče ačyścić dušu Biełarusa ad taho čužackaha pyłu, jakim tak mocna abwiejali jaje našy apiakuny.

U swajej rabocie B.Ch.D. spatkała rašučy adpor z boku tych, katoryja ŭ praciahu wiakoŭ namahalisia „apylić" dušu Biełarusa i aputywać jaje pawučyńniem čužych kultur pry pomačy pieradusim relihii. Ludzi, katoryja ŭ daŭniejšyja časy zajmalisia abmaskaliwańniem našaha narodu pad apiekaj „wysokaj" carskaj ruki, starajucca pieraškodzić našaj rabocie; taksama ludzi, katoryja daŭniej i ciapier starajucca pry pomačy „polskaj wiery" spalanizawać naš narod i pryharnuć jaho pad krylla polskaha (nie kažu *katalickaha*!) kaścioła pnucca z usich sił, kab apahanić nas i pieraškodzić u našaj światoj pracy.

Stawiačy ad pačatku našaj dziejnaści sabie metu zmahacca z hetymi čužackimi ŭpływami, my pawiali šyrokuju ŭświedamlajučuju rabotu, kab ačyścić narodnuju biełaruskuju dušu, jak katalickuju tak i prawasłaŭnuju, ad hetaha pyłu i ad hetaha pawučyńnia. Pierad našymi wačami stajała zaŭsiody *jednaść* biełaruskaha narodu, katory nia hledziačy na ŭsie natu
 našych apiakunoŭ astaŭsia adziny ŭ swajej mowie, abyčajach i nacyjanalnaj dušy. Zatym i B.Ch.D. asnowana na hetaj jednaści; my nieadkidajem ad siabie ni katalikoŭ ni prawasłaŭnych Biełarusaŭ, ale ŭsich prymajem pad swoj biełaruski chryścijanska-demokratyčny ściah. Naša arhanizacyja adnalkowa słužyć Biełarusam katalikom i prawasłaŭnym.

Apošnim časam razyjšlisia čutki, što niekatoryja adzinki z pasiarod Biełarusaŭ prawasłaŭnych — pakazywajuć tut pamiž inšymiświašč. Kaŭša, jaki byŭ pryčepleny da sprawy „Hramady" i jaki wioŭ padčas wybaraŭ uhadowuju polskuju rabotu — što hetyja adzinki maniacca byccam zakładać niejkuju Prawasłaŭnuju Chryścijanskuju Demokracyju i złučać tolki prawasłaŭnych Biełarusaŭ.

My tutaka spytajemsia ŭ ich: z jakoj metaj jany heta robiać? Ci nia dumajuć jany arhanizawać Biełarusaŭ prawasłaŭnych na toje, kab dalej pahłybiać toj niaščasny padzieł, katory jak wialiki kamień abo hłybokaja propaść loh na našaj darozie? Ci nia dumajuć jany razbiwać biełaruski ruch i jznoŭ toŭchać naš narod na ŭzajemnaje relihijnaje zmahańnie i hetym biehčy na pomač našym woraham i rabić za ich rabotu?

Nam zdajecca, što prawasłaŭnaja arhanizacyja, kali-b jana chacieła zarhanizawacca i pawieści rabotu, miela-b ważnaje pierad saboju zadańnie: biełarusizacyju prawasłaŭnaj carkwy. Tutaka abšyrnaje pole ješče ľažyć dzirwanom i badaj što zusim nie pačataje. Kali ŭ katalikoŭ užo wydajucca knižki i relihijnyja časopisi ŭ biełaruskaj mowie, kali pa katalickich kaściołach užo dzie-nia-dzie haworacca nawuki pabiełarusku i piajucca relihijnyja pieśni ŭ rodnaj mowie, to pa cerkwach — cišynia! Nichto nie akažacca ŭ carkwie da narodu ŭ jaho rodnaj mowie, nichto nie parupicca dać jamu prawasłaŭnaj relihijnaj pieśni pabiełaruski — i hety narod prawasłaŭny ŭzwarušany da palityčnaha žyćcia „Hramadoj" astajecca nie kranutym u swaim carkoŭnym žyćci. A para ŭžo wialikaja ŭziacca za rabotu, bo čas lacić, kataliki to tut to tam stojka zmahajucca za prawy rodnaj mowy ŭ kaściele, a prawasłaŭnyja astajucca z zadu.

Jak-ža rabić hetuju rabotu, ci supolnymi siłami i razam, ci addzielna? Woś-ža tut my pawinny skazać z celaj rašučaściaj, što nikoli addzielna, a tolki razam! Našaja arhanizacyja B.Ch.D. nia jošć wykłučna katalickaja, jana ad samaha pačatku stała na hruncie abjadnańnia biełaruskaha narodu i jdzie dalej hetym šlacham. U našaj arhanizacyi B.Ch.D. jošć ludzi i prawasłaŭnyja, niekatoryja z ich nawat uwachodziać u Centralny Kamitet B.Ch.D., jak hram. Dwarecki, Krasoŭski, jakija razumiejučy ważnaść supolnaj arhanizawanaj siły stali pad naš supolny ściah, złučajučy katalikoŭ i prawasłaŭnych u ichniaj pracy.

Dyk da supolnaj raboty, da złučeńnia našych sił u supolnym zmahańni, da adzinaj arhanizacyi B.Ch.D., jakaja nie čapajučy relihijnych prakanańniaŭ — ni katalickich ni prawasłaŭnych — i šanujučy relihijnaje prakanańnie Biełarusa prawasłaŭnaha i katalika, złučała-b i wiała supolnym frontam da poŭnaj pieramohi našaj adradženskaj i chryścijanskaj ideolohii.

U Šaŭlanskaj Biełaruskaj Škole.

Jak nia ciažkaje pałažeńnie biełaruskaha školnictwa na našych ziemlach, jošć adnak kutočak, jaki maje sapraŭdy biełaruskuju školu. Heta wioska Šaŭlany, Brasłaŭskaha pawietu. 15 lipnia z pryčyny kančatku školnaha hodu mieŭsia tam adbycca spektakl pad kiraŭnictwam wučycielki p. Bulyhi. Pryjechaŭ u Šaŭlany u toj dzień naš pasoł A. Stepowič, jakoha dzieci wielmi ŭračysta spatkali prapiajańniem biełaruskaha himnu, kwietkami, a adzin z wučniaŭ skazaŭ na't adumysłowuju pramowu. Pasoł u swajej pramowie da dziaciej ščyra dziakawaŭ za prywitańnie, zaklikaŭ da pracy ŭ rodnaj škole na karyść našaj baćkaŭščyny. Paśla častki aficyjalnaha charaktaru, dzieci wielmi dobra pradeklamawali cely rad wieršaŭ i sfatahrafawalisia razam z pasłom i kiraŭničkaj škoły.

Pad wiečar pasoł Stepowič sklikaŭ u pamieškańni škoły schod i zrabiŭ sprawazdaču z pracy Sojmu dy admalawaŭ ahulnaje palityčnaje pałažeńnie ŭ Polščy. Sabranyja, zapoŭniŭšy ŭsiu chatu, z wialikim zacikaŭleńniem prasłuchali dwuch-hadzinnuju pramowu swajho pasła, jaki na kančatak prasiŭ zadawać pytańni adnosna skazanaha i wykazwać swaje pažadańni. Adzin z prysutnych zapytaŭsia pasła: „ci maje prawa palicyja ludziej bić"? Kali pasoł zajawiŭ, što nidzie na świecie niama takoha zakonu, jaki-b pazwalaŭ katawać ludziej i kali tolki wypadak prysutnym wiedamy — niachaj jany ab hetym daduć pasłu znać. Niezabawam adzin z prysutnych zajawiŭ, što palicyja na pastarunku ŭ Jodach ludziej katuje, pry hetym padaŭ fakty i świedkaŭ.

Jak sprawazdača pasła, tak skarhi sialan nia prypali da ŭspadoby prysutnym trom palicyjantam. Byli jany ŭ Šaŭlanach cely dzień, tolki widać, dzieła taho, kab wiečaram nie dapuścić da wiečaryny. I choć ad starasty byŭ dazwoł na spektakl, palicyja ŭbačyŭšy, što ludziej najechała zdaloku, pad widam pažarnaj aściarožnaści zabaraniła spektakl naładzić. Uzburanyja ludzi ni zašto nie chacieli razchadzicca.

Kali pasoł zapytaŭ palicyjanta Cieślu ab pryčynie zabarony — toj adkazaŭ: „W zezwoleniu napisano, że wieczornica odbędzie się w *lokalu*, a ma odbywać się w *szopie*." Pry hetym nia možna nie zaznačyć, što palicyjant Cieśla słužbowa haworačy z wysokim pradstaŭnikom zakanadaŭčaj dziaržaŭnaj ułady nia spuściŭ pajaska z šapki i schawaŭ ruki na miesca nia wielmi pačesnaje.

Takim čynam palicyjanty zwajawali kulturnaje pačynańnie kiraŭnički Šaŭlanskaj Škoły. Mała palicyi było hetaha. A 12 hadzinie palicyja razahnała i tancy, choć u dazwole napisana, što tancy trywajuć da 4 hadz.

Tak pastupiła palicyja Jodzkaha pastarunku z kulturnym świataм zakančeńnia školnaha hodu.

U suwiazi z pastupkami Jodzkaj palicyi pasoł A. Stepowič adwiedaŭ Brasłaŭskaha starastu.

Prysutny.

PROCIŬWAJENNY MIŽNARODNY PRAJEKT ZAKONU KELLOGA

Amerykaniec Kellog prydumaŭ prajekt mižnarodnaha zakonu prociŭ wajny. Heny prajekt prociŭwajennaha zakonu jość taki, što ŭsie sporki mižnarodnyja i miž adnaje dziaržawy z druhoj i miž narodu z narodam pawinny wyrašacca biez wajny, a wajna pawinna być wykiniena susim z užytku ŭ sporkach i pastaŭlena jak najbolšy prastupak u ludzkaści, bo jana i jość najbolšym niaščaściem dla ludzkaści. Urad Zł. Dziaržawaŭ Ameryki źwiarnuŭsia da dziaržawaŭ Eŭropy z prapanowaj pryniać heny prajekt Kelloga, jak zakon prociŭ wajny. Mnohija dziaržawy Eŭropy, adčuŭšy na swajej skury, što wajna tolki niščyć dabrabyt, a nia buduje jaho, da hetaha prychililisia i wyrazili na heta swaju zhodu. Da hetaha prajektu prociŭwajennaha zakonu pryłučyłasia ŭžo 14 eŭropejskich dziaržawaŭ i maje adbycca ŭ hetaj sprawie źjezd pradstaŭnikoŭ hetych dziaržawaŭ u Paryžy. Čytačoŭ našych peŭnież zacikawić toje, čamu heta Ameryka padniałasia rabić takuju wialikuju dabratu dla Eŭropy i čamu Eŭropa sama ab hetym pierš nie padumała i mienš kłapocicca, jak Ameryka.

Za čatyry hady wajny Eŭropa tak zbiadnieła, što ŭ Ameryki pažyčała wializarnyja sumy. Eŭropejskija dziaržawy, katoryja siadziać pa wušy ŭ daŭhoch Ameryki, prasili jaje, kab jana była tak dobraj i padzierła ŭsie ichnija weksali wystaŭlenyja za čas wajny. Ale Ameryka kaža, što jana nia budzie pracawać na toje, kab eŭropejskija dziaržawy zbroilisia i zabaŭlalisia wajennymi sprawami. „Jość hrošy na jušku, musiać znajścisia i na piatrušku". Kali chočuć zbroicca i zabaŭlacca ŭ wajnu, to musiać płacić i wajennyja daŭhi. A kab Eŭropa zmahła zapłacić Amerycy daŭhi, to Ameryka razłažyła spłatu henych daŭhoŭ na cełу čarod hadoŭ. Ale paśla wialikaj i strašnaj eŭrapejskaj wajny ŭ Eŭropie narabiłasia spornych spraŭ nia mienš, a badaj bolš, jak było pierad wajnoj, i Eŭropa abhawarywajučy henyja spornyja sprawy na swaich mižnarodnych zborkach u Lizie Narodaŭ mieła na mecie supakoj, a kožnaja dziaržawa ŭ siabie doma zbroicca, jak tolki moža, byccam dziela taho, kab zabiaśpiečyć taksama henyž supakoj. Dziela hetaha Ameryka i wystupiła z prapazycyjaj zakonu prociŭ wajny. Moža kali što z hetaha i budzie. Dajža Boža.

SPRAWAZDAČA PREZYDYUMU BIEŁARUSKAHA NACYJANALNAHA KAMITETU ŭ Wilni na ahulnym hadawym schodzie Kamitetu 14 lipnia s. h.

2 tydni tamu nazad minuŭ hod, jak Biełaruski Nacyjanalny Kamitet u Wilni, abnawiŭšy swoj prezydyum, pačaŭ pracu.

U minułym hodzie pasiedžańni plenuma Kamitetu (ahulnyja schody) adbylisia tolki dwa. Prezydyum Kamitetu źbiraŭsia ŭ mieru patreby dla wykonwańnia pastanowaŭ plenuma i dla wyrašeńnia spraŭ mienšaj ważnaści.

Adnak pamima ŭsiaho ŭwa ŭsich aktualnych sprawach, majučych ahulnanacyjanalnaje značeńnie dla Biełarusaŭ, Kamitet rabiŭ, što było mahčyma.

Woś pieralik pracaŭ Kamitetu:

a) dziejnaść plenuma.

1. Wyrašyŭ sprawu adnosinaŭ Bieł. Nac. Kamitetu ŭ Wilni da wybaraŭ.

2. Pryniaŭ pratest proci pasadžańnia ks. Hadleŭskaha zamiest u klaštar u Makatoŭskuju turmu.

3. Pryniaŭ pratest proci pahwałčańnia biełaruskaj mowy ŭ Žodzišnym kaściele.

4. Pryniaŭ pratest proci pahwałčańnia biełaruskaj mowy ŭ Baradzienickim kaściele.

5. Pastanawiŭ zładzić światkawańnie 10-ch uhodkaŭ Abwieščańnia Niezaležnaści Biełarusi.

6. Pasłaŭ memoryjał da Wilenskaha Katalickaha Arcybiskupa ŭ sprawie ŭwiadzieńnia biełaruskaj mowy ŭ Wilenskaj Katalickaj Duchoŭnaj Seminaryi.

7. Pastanawiŭ wysłać memoryjał u Prawasłaŭny Synod u Polščy ŭ sprawie biełarusizacyi Wilenskaj Prawasłaŭnaj Duchoŭnaj Seminaryi.

b) dziejnaść prezydyumu:

1. Wysłaŭ pradstaŭnika (sen. Rahulu) na kanferencyju Nacyjanalnych mienšaściaŭ u Ženewie ŭ wieraśni 1927 h.

2. Sabraŭ hrošy na padarož pradstaŭnika Abjadnańnia Bieł. Studenskich Arhanizacyjaŭ (centrala ŭ Prazie) na mižnarodnuju studenskuju kanferencyju ŭ Rymie ŭ kastryčniku 1927 h.

3. Wysłaŭ prywitańnie Českaj respublicy ŭ dzień 10-ch uhodkaŭ jaje istnawańnia.

4. Wysłaŭ prywitańnie Łatwijskaj respublicy ŭ dzień 9 uhodkaŭ jaje istnawańnia.

5. Wysłaŭ piśmo z wyražeńniem spačućcia ŭ Radu Biełaruskaj Narodnaj Respubliki z pryčyny śmierci jaje staršyni Krečeŭskaha.

Apračа hetaha prezydyum pa daručeńniu plenuma wykonwaŭ pastanowy apošniaha, wymahajučyja techničnaha wykanańnia, jak ładžańnie światkawańnia, wysyłka memoryjałaŭ i h. d.

Z biełaruskaha žyćcia.

Z Biełarusi pad Polščaj.

Na schodzie Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu, jaki adbyŭsia 14 VII. siol. h. zrobleny pierawybary Prezydyumu Nac. Kamitetu Na staršyniu wybrany senatar Bahdanowič, na wicestaršyniu pasoł Jaremič, na sekretara redaktar Paźniak. Sprawazdaču dziejnaści Nac. K-tu za minuły hod padajom u hetym numary „Bieł Krynicy".

Pasiedžańnie Prezydyjumu Biełaruskaha Nacyjanalnaha K-tu. Dnia 18.VII. siol. h. adbyłosia pasiedžańnie Prezydyumu Nac. K-tu, na katorym dziela wyrašeńnia pawažniejšych spraŭ pastanoŭlena sklikać ahulny schod Nac. K-tu na dzień 19.7. siol. h.

Pasiedžańnie Prezydyumu B. Ch. D. Dnia 19.7. siol. h. adbyłosia pasiedžańnie Prezydyumu B.Ch.D., na katorym paśla prywitańnia ks. W. Hadleŭskaha abhawarywalisia sprawy palityčnyja i arhanizacyjnyja. Rearhanizawana redakcyjnaja kalehija „Bieł. Krynicy", u skład katoraj uwachodziać: redaktar J. Paźniak, pasły Stepowič, Karuza i hram. J. Šutowič. Raspracawany tak-ža plan arhanizacyjny B Ch.D., jak na prawincyi tak i ŭ Wilni i inšych miestach siarod rabotnikaŭ Biełarusaŭ.

Schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu. Dnia 19.7. siol. h. adbyŭsia schod abnoŭlenaha Bieł. Nac. K-tu. Schod prywitaŭšy ks. W. Hadleŭskaha i pryniaŭšy da wiedama sprawazdaču staršyni Biełaruskaha Pasolskaha Klubu pas. Jaremiča ab dziejnaści Pasolskaha Klubu ŭ polskim parlamancie, a tak-ža razhledziŭšy cełу čarod spraŭ — wynies takija rezalucyi:

1. „Wysłuchaŭšy dakład Prezydyumu K tu, schod pastanawiŭ daručyć Prezydyumu Kamitetu wiaści pierahawory z tymi biełaruskimi hrupami, jakija jašče nie ŭwachodziać u skład Nac. K-tu, u sprawie abjadnańnia i ab wynikach dałažyć plenumu Nac. K-tu."

2. „Biełaruski Nacyjanalny Kamitet z pryčyny čutkaŭ ab majučym adbycca ŭ wosieni hetaha hodu ahulnym Sabory Praw. Carkwy ŭ Polščy, hetym zwaračywaje ŭwahu carkoŭnych ustanoŭ, arhanizujučych Sabor, na toje, kab na im nia byli zaniadbanyja nacyjanalnyja patreby Biełaruskaha Narodu ŭ sfery carkoŭnaha žyćcia".

3. „Biełaruski Nacyjanalny Kamitet uważaje, što: Palityčnaja hryźnia i asabistyja łajanki ŭ biełaruskaj presie wielmi škodny dla nacyjanalnaha, kulturnaha i palityčnaha žyćcia Biełaruskaha Narodu i zatym zaklikaje biełaruskuju presu ŭsich palityčnych kirunkaŭ da taho, kab zmahajučysia za swaju ideolohiju, rabili heta ŭ sposab parlamentarny, wyścierahajučysia palityčnaj i partyjnaj hryźni, a taksama i asabistaj łajanki, jakija stolki škody pryniaśli i prynosiać Biełaruskamu Narodu."

4. „Bieł. Nac. K-t paśla swajho abnaŭleńnia na pasiedž. 19.VII.28 miž inšym razważyŭšy prysud nad „Hramadoj" wyražaje zasudžanym Hramadaŭcam swoj ščyry spahad i pažadańnie wytrywać u ich ciažkim ciarpieńni."

Schod pryznaŭ patrebnym pryniać udzieł Biełarusam u kanhresie Nacyjanalnych mienšaściaŭ u Ženewie i daručyŭ wykanańnie hetaha Bieł. Pasol-Klubu.

Dalej Schod daručyŭ prezydyumu pamahčy materjalna biełaruskim studentam u wysyłcy imi pradstaŭnika na sioletni mižnarodny studenski kanhres u Paryžy.

Zwalnieńnie z wastrohu Biełarusaŭ St. Hryba i M. Jarmaka. U minułym tydni zwolnieny z wastrohu ŭ Wialejcy za kaŭcyju Žodzišnyja Biełarusy St. Hryb i M. Jarmak. Zwolnienyja prasiadzieli ŭ wastrozie bolš čatyroch tydniaŭ.

Adwiedziny Biełarusaŭ wučonym Anhielcam. Praf. John S. Stephens, wydatny anhielski wučony, pryjechaŭšy adumysłowa ŭ Wilniu z metaj paznańnia žyćcia miascowaha žycharstwa adwiedaŭ ks. A Stankiewiča i inšych Biełarusaŭ. Praf. Stephens wielmi zacikawiŭsia žyćciom hramadzka-palityčnym, kulturnym, a tak-ža relihijnym biełaruskaha narodu, ab čym i wioŭ hutarku z adwiedywanymi Im Biełarusami.

Kulturnaja praca na wioscy. Daniušaŭski Hurtok Bieł. Instytutu Hasp. i Kult., Wialejskaha pawietu, wiedamy z swajej enerhičnaj pracy na niwie kulturna-aświetnaj, u niadzielu 15 ha lipnia siol. hodu zarhanizawaŭ u swajej wioscy spektakl-wiečarynu — z prahramaj: „Paŭlinka" i „Zaručyny" — štuka ŭ 3 akt. Kupały i Alachnowiča. Udała wykanali roli zaprošanyja Daniušaŭskim Hurtkom amatary-artysty — siabry Šutaŭskaha Hurtka Instytutu: Hanna Šutawičanka (Paŭlinka) Winc. Šutowič (Ściap. Krynicki), Hanna Žabinskaja (Alžbieta), Piotra Šutowič (Pr. Pustarewič), Nina Putyrskaja (Ahata), Ant. Žabinski — b artyst Bieł. Narodnaha Teatru — (Jachim Saroka i Adolf Bykoŭski), Wajciech Šutowič (režyser i suflor) i inš. Energičnaja i idejnaja praca siabroŭ Daniušaŭskaha Hurtka Instytutu na čale z maładym

---

Uładysłaŭ Kazłoŭščyk.

Ab fizyčnym wychawańni ŭ Biełarusaŭ.

(Hladzi „Bieł. Krynicu" Nr. 39)

Da hulniaŭ i ihraŭ bieżnych zaličajucca nižej apisanyja:

1. Barada. Wychodzić chto-niebudź z hulajučych, kaho nazywajuć „baradoj," i jon pawinien pieraławić usich hulajučych. Wybirajecca peŭnaje miesca, jakoje nazywajuć „domam". Chto z hulajučych stanie na hetym miescy, taho „barada" nia maje prawa ławić. Hulajučyja raźbiahajucca kryčučy: „aj barada," a „barada" kidajecca ich ławić; kaho jon złowić, toj stanie „baradoj," pakul honiačy nie datkniecca da druhoha i hetym samym užo toj datknuty robicca „baradoj" i h. d. Pry hetym zaŭsiody musić być kiraŭnictwa, kab dobra zważać, chto kaho datknuŭsia i hetym samym wiedać, chto jość baradoj, što pry wiasiołaści i ruchliwaści hulajučych wymahaje dawoli ŭwahi. Kali nielha hulać na dware, dyk u „baradu" hulajuć i doma, što adbywajecca hetak: zawiazywajuć „baradzie" chustkaj ruki nazad i jana starajecca schapić źwiazanymi rukami kaho-niebudź z biehajučych kala „barady".

2. Rahadan. Hulajučyja stanowiacca ŭ koła, a adzin z ich zahadywaje kažučy: „Rahadan, rahahan na čatyry zahadan. Katrynin nos na piatnaccać wiorst. Šałde — bałde, bušmak barada!." Pry kožnym słowie jon pakazwaje palcam pačarodna na kožnaha z hulajučych, i na kaho papadzie słowa „barada," toj pačynaje ławić usich hulajučych, jakija ad jaho ŭciakajuć. Zławiŭšy kaho-niebudź z uciakaŭšych, rahadan pytaje: „Čyj ty?" „Caroŭ".— „Dyk pamažy mnie kaniej ławić!" I pačynajuć udwoch ławić uciakaŭšych, paśla ŭ troch, u čatyroch i h. d., aż pakul złowicca astatni.

3. Žyd. Hulajučyja stanowiacca ŭ rad i ličacca: „Ach ty, wutačka šera, pastupaj chutčej damoŭ: U ciabie siamiora dziaciej, wośmy sielezień, dziewiataja wutka, dziesiataja klutka za moram pała, u carkwie stała. Wysieku dubinku, pałažu na połku. Chto ŭziaŭ? Ja ŭziaŭ! Radziwon, wyjdzi won!" Na kaho papadzie słowa „won," — toj žyd. Usie ad jaho ŭciakajuć, a jon dahaniaje ich i łowić. Złoŭlenym ličycca tolki toj, kaho žyd „zareža," h. značyć pawiadzie rukoj pa horle. Pieršy, kaho žyd hetkim sposabam zareža, robicca taksama žydam i ŭžo dahaniaje, — kab kaho-niebudź druhoha zarezać i zrabić jaho žydam i h. d.

4. Kot i myška. Hulajučyja wybirajuć kata i myšku i ŭziaŭšysia za ruki stanowiacca ŭ koła. Myšku puskajuć u koła, a kata zatrymliwajuć zwonku koła. Kali-ž kot prarwiecca ŭ koła, dyk hulajučyja chutka wypuskajuć myšku z koła, a kata zatrymliwajuć tam. Kali jon uciače z koła, dyk tudy puščajuć myšku i h. d. Hulajuć datul, pakul kot nia złowić myšku. U niekatorych miascoch ihra heta nazywajecca „Pšano" i kot łowiačy myšku kryčyć: „škira ŭ pšano," a kali jon złowić myšku, dyk jana robicca katom, a kot myškaj i hulnia idzie dalej.

5. Dzieci. Adna pałowa hulajučych siadaje na ziamlu ŭ koła i nazywajucca dziaćmi, a druhaja — matki, jakija stanowiacca zzadu kožnaha z siadziačych. U siaredzinu koła jdzie toj, kamu nie chapiła pary. Jon nazywajecca „jałaŭkaj." Abchodziačy stajaŭšych, jałaŭka ŭ kaho-niebudź z matak pytaje: „kuma, kuma, pradaj dzicia?" — „Nie pradažnaje, idzi dalej!" Tady idzie jałaŭka da druhoje matki, treciaje i h. d., aż pakul jakaja-niebudź matka nie spytaje: „A jakaja-ž twaja płata?" — Na bobu, łapata." Tady kožnaja matka biažyć u suproćny bok nawokał siadziačych i katoraja chutčej dabiažyć da kinuŭšaha dziciaci — zastajecca na-dalej matkaj, a jakaja zastaniecca i hetym samym nia budzie mieć pary — robicca jałaŭkaj, dziela taho, što — kali matki biehli — pieršaja jałaŭka mahła stać pry pieršym lepšym dziciaci. Z nowaj jałaŭkaj hulnia jdzie dalej.

6. Ščytki — bytki. Hramada hulajučych źbirajecca ŭ koła i wybiraje sabie „ščyta," abawiazkam jakoha jość ličyć hulajučych, pakazywajučy na kožnaha z ich pačarodna. Pry hetym jon haworyć hetak: „ščytki — bytki ŭ waronki, u kakoški, sam waraniec, wyjdzi won na kaniec.

Abo hetak:

„Sałomina, jałomina, bieraścień, paświścień, Radziwon, idzi won!" Toj, na kaho papadzie astatniaje słowa, wychodzie i ličeńnie idzie dalej, aż pakul astaniecca tolki adzin. Hetamu treba pieraławić usich hulajučych. Zławiŭšy pieršaha, jon pytaje:

— „Čyj ty syn?"

— „Haršoŭ!"

— „Dyk stupaj sa mnoj u tawaryšy!"

I tady ŭžo łowiać u dwuch, paśla ŭ troch i h. d., aż pakul złowicca astatni.

7. Dahonki. Hulajučyja stanowiacca ŭ koła i pačynajuć ličycca. Hetaje ličeńnie wyjaŭlajecca ŭ tym, što adzin z hulajučych staŭšy ŭ koła pakazywaje palcam na kožnaha z hulajučych, kažučy pry hetym adno słowa z pryniataj formuły. Takich formułaŭ jość mnoha, nia tolki ŭ rožnych pawietach, ale nawat u toj samaj wioscy.

Woś niekatoryja z ich:

i pracawitym swaim staršynioju Alf. Gilom, — hodna padziwu i naśledawańnia.

Čeść Wam kulturnyja pracaŭniki!

Usie prysutnyja hości musić doŭha buduć pamiatać biełaruski spektakl u Daniušawie. (*Hość.*)

Biełarusy ŭ Čechasławaččynie.

Pieršaja Biełaruska — inžynieram ahranomii. Jość jej p. *Alžbieta Miłoŭskaja* z Dźwinsku, zdaŭšaja druhi i apošni dziaržaŭny ekzamien dnia 20-ha červienia h. h na ahranamičnym addziele českaj palitechniki. Adnačasna skončyli ahranomiju Biełarusy: *M. Rahula* i *R. Tananka*, abodwa z Nawahradčyny. Lasny addzieł skončyŭ *Hilar Dwarčanin*, rodny brat biełaruskaha pasła D-ra Ihnata Dwarčanina.

Akramia taho 8 červienia h. h. na lekarskim addziele Českaha Uniwersytetu ŭ Prazie byli pramawany na dachtaroŭ medycyny (MUD-r) Biełarusy: *M. Basewič i I. Lembowič*, abodwa z Słuččyny.

U Zachodniuju Biełaruś wierniecca z nazwanych tolki Inž. H Dwarčanin. Biez tłumačeńniaŭ...

Mima ŭsiaho hetaha śćwierdzić z radaściu treba, što rady intelihiencyi biełaruskaj rastuć i huściejuć užo nie hadami, ale dniami: raściom, dužejem, *pieramožam!* —*n.*

Z Niezaležnaj Litwy.

Litoŭska-polskija pierahawory, jakija adbywalisia ŭ Koŭnie i Waršawie jak wiedajem, končylisia prosta ničym. Ciapier-ža palityki razhladajuć hetuju sprawu i šukajučy pryčyny, dziela jakoj nia moža nastupić parazumieńnie miž Litwoj i Polščaj, — jaje znachodziać u sprawie Wilenščyny.

Litoŭski premjer Waldemaras ab niedasiahnieńni mety litoŭska-polskimi pierahaworami pradstaŭnikom zahraničnych hazet skazaŭ tak: „Pierahawory adbywalis'a na padstawie rezalucyi Rady Lihi Narodaŭ, katoraja žadała ŭstanaŭleńnia takich adnosinaŭ miž Polščaj i Litwoj, jakija-b zabiaśpiečyli supakoj. A Polšča žadała nawiazać narmalnyja adnosiny, što nie zhadžajecca z rezalucyjaj Rady Lihi Narodaŭ. Delehacyja litoŭskaja žadajučy demilitaryzacyi (ačyščeńnia ad wojska) pryhraničnaj pałasy, nie pierastupała rezalucyi Rady Lihi Narodaŭ, pasłuhoŭwajučysia žadańniem zabieśpiačeńnia supakoju i faktam arhanizawańnia bandaŭ Plečkajtisa, padtrymliwanych praz polski ŭrad. Litwa wykanała swaje abawiazki dziaržaŭnyja i mižnarodnyja, a Polšča imknułasia tolki da taho, kab zmusić Litwu wyrazić zhodu na sučasny stan pałažeńnia. Litwa ani zakranuła ŭ časie pierahaworaŭ spornych spraŭ. Polšča prawodziła swaju tradycyjnuju palityku, imknučysia da likwidacyi niezaležnaści Litwy. Jašče raniej, nawiazywajučy dahawory handlowyja z Łatwijaj i Estonijaj, Polšča padtrymliwała h. zw. klauzulu litoŭskuju. Ciapier-ža zaprapanawała, kab kamunikacyja praz Wilniu ŭ Litwu adbywałasia-b nia tolki biaz wiz, ale i biez usialakaj kantroli. Presa polskaja, padčas pabytu ŭ Waršawie litoŭskaj delehacyi, drukawała wostryja artykuły prociŭ Litwy."

Waldemaras skazaŭ, što adkaznaść za niepadpisańnie supolnaha rapartu na kanferencyi ŭ Waršawie padaje na staršyniu polskaj delehacyi p. Hołuwko, katory nie chacieŭ padpisač prajektu pradstaŭlenaha litoŭskaj delehacyjaj.

Nowaja časopiś. U chutkim časie ŭ Koŭnie pačnie wychodzić časopiś „Meno Kultura", jakaja maje zaniacca nawukaj i krytykaj. Časopiś heta budzie wydawacca na pryhožaj papiery i z illustracyjami.

Chwaroba paety Majronisa. Niadaŭna zaniamoh wialiki litoŭski paet Majronis. Ciap'er paśla wialikaj aperacyi papraŭlajecca i ŭ chutkim časie wierniecca da pracy.

Anhlijski hienerał u Koŭnie. Niadaŭna prybyŭ u Kłajpedu anhlijski hienerał A. Burt. Adtul hienerał adwiedaŭ takža i Koŭnu.

Telefon Litwa — Estonija. U chutkim časie Litwa z Estonijaj budzie złučana telefonam, što značna dapamoža da ŭzajemnaha zbližeńnia hetych narodaŭ pradusim u ich praktyčnym žyćci.

Českí aeroplan u Koŭnie. Astatnim časam prylacieŭ u Koŭnu česki wajskowy latun Hamčyk, jaki byŭ pry niaty ministram wajny Daŭkantasam. Hamčyk adznačany litoŭskim kryžam Giedymina.

Wilenskija litoŭskija skaŭty znajomiacca z Niezaležnaj Litwoj. Adwiedali jany Pałangu, Telšy, Šaŭli, Paniawież i Ŭciany.

Na pamiatnik Basanowiča. Dziakujučy starańniam wilenskich Litoŭcaŭ, jakija prabywajuć u Niezaležnaj Litwie, paŭstaŭ u Koŭnie kamitet dziela zborki hrošaj na pamiatnik baćku litoŭskaha adradžeńnia d-ru Basanowiču.

Abawiazkam kožnaha sumlennaha čytača „Bieł. Krynicy" jość ŭwažna čytać samomu i druhich zaachwočywać da čytańnia swaju rodnuju hazetu!

Z Polščy.

U strachu ŭsialak zdajecca. Polskaja presa aburajecca i narakaje na swaich pryjacielaŭ Francuzaŭ za toje, što kanhres francuskich sacyjalistaŭ, jaki adbyŭsia ŭ Paryžy, u swajej rezalucyi damahajecca biezadkładnaha aswabadžeńnia Nadrenii z pad akupacyi, bo bačyć ŭ hetym adziny šlach francuska-niamieckaha zbližeńnia. Kanhres damahajecca demakratyzacyi Lihi Narodaŭ i stawić rašuča sprawu rewizii mirnych dahaworaŭ, majučy na mecie papraŭleńnie ŭsich niesprawiadliwaściaŭ, jakija jość wynikam pahwałčańnia prawoŭ na samaaznačeńnie narodaŭ.

Polskija hazety abhawarywajučy hetuju rezalucyju, łomiać ruki nad naiŭnaściaj francuskich sacyjalistaŭ, jakija nia chočuć zrazumieć, što Niamieččyna byccam choča prahłynuć nia tolki Polšču, ale j Francyju.

U žniŭni miesiacy maje adbycca ŭ Wilni źjezd polskich lehijanistaŭ i na hetym źjeździe maje być Piłsudski, jaki, jak pišuć hazety, skaža wialikuju palityčnuju pramowu. Spadziajucca, što na hetym źjeździe Piłsudski byccam kinie pahrozu i Litwie za toje, što jana damahajecca Wilni.

Jak wiedama, polska-litoŭskija pierahawory končylisia možna skazać ničym. Z pryčyny hetaj u polskich hazetach padniałasia całaja bura na litoŭskaha premjera Waldemarasa, napadajučy na jaho rožnymi sposabami, što až brydka čytać; pradstaŭlajuć hetaha wučonaha prafesara jak płatnaha służku Niemcaŭ i balšawikoŭ. Nawat admaŭlajuć jamu asabistaha pawažańnia. Što Litwa jość u dobrasusiedzkich adnosinach z Niamieččynaj — heta praŭda, ale kali možna polskim palitykam rabić sajuzy dahawory z inšymi dziaržawami, to čamu-ž litoŭskamu premjeru nia možna ŭwachodzić u parazumieńnie z inšymi dziaržawami! A polskim hazetčykam zaŭsiody zdajucca niamieckija marki, bo kožny narod, jaki nie zhadžajecca z polskaj palitykaj, uważajecca płatnym ahientam Niamieččyny, abo balšawikoŭ. Biaruć čužyja hrošy Biełarusy, Litoŭcy i Ukraincy i h. d. Adny tolki polskija hazetčyki jość sprawiadliwyja, adnyja tolki jany lubiać baćkaŭščynu, a ŭsie inšyja narody — nia lubiać swajej baćkaŭščyny i ŭsio robiać za hrošy. Biazumoŭna takija pahlady nie abjednywajuć, a naadwarot.

Lucypar łučycca z Belzebubam. U Waršawie padčas synodu „Narodnaha Kaściołu", jaki adbyŭsia ŭ kancy miesiaca červienia siol. h., złučyŭsia „Narodny Kaścioł" z „Marjawitami". Henyja dźwie sekty złučajucca, kab lepš zmahacca z našaj światoj wieraj. Wierym adnak mocna, što henaja duchowaja zaraza nie dastaniecca da zdarowaj dušy biełaruskaha narodu, katory nie zdradzić światoj wiery baćkoŭ swaich.

Amnestyja pryniataja praz Sojm i Senat z dniom 14 lipnia siol. h. stałasia abawiazujučym zakonam. Pawodle henaj amnestyi ŭžo mnoha zwolniena palityčnych i inš. wiaźniaŭ. Henaja amnestyja daroŭwaje kary nia tolki za niekatoryja prastupki palityčnyja, ale achopliwaje i kary za prastupki administracyjnyja, z čaho niamała skarystajuć i biełaruskija sialanie.

Sprawa wybaraŭ u Lidzkim wokruzie. Najwyšejšy Sud u Waršawie zapatrebawaŭ ad staršyni Lidzkaj Wybarnaj Akružnoj Kamisii ŭsich wybarnych aktaŭ i žałabaŭ, jakija złožany pradstaŭnikami śpiskaŭ. Pastanowa Sudu źjaŭlajecca wynikam starańniaŭ pradstaŭnikoŭ śpisku № 18 (Blok Nac. Mienšaściaŭ), jaki jość skasawawany ŭ Lidzkim wokruzie.

Z zahranicy.

Balšawiki zaŭsiody majuć šmat chłopataŭ. Śpiarša, pakul nie ŭkaranilisia, treba było zmahacca ŭ siabie doma z Wranhielam, Denikinam, Kałčakom i inšymi. Paśla treba-ž było šukać sabie prychilnaści niekatarych dziaržawaŭ i zawodzić niejkuju haspadarku ŭ siabie doma. Ale, jak kažuć, čym bolš žywi, tym bolš chłopataŭ. Spadziawańni balšawikoŭ na rewalucyju ŭ Kitai badaj što dla balšawikoŭ končylisia ničym, bo Kitajcy aswabadziŭšysia ŭ siabie ŭ Kitai ad čužackaj apieki taksama i balšawikom skazali, jak i inšym niaprošanym apiakonom, — nia suń nosu ŭ čužuju prosu. Spadziawańni na roskwit swajej pramysłowaści tak-ža nia ździejśnilisia i končylisia strašnym prysudam inžynieraŭ.

Niezdawaleńnie to siam to tam sialan z balšawickaha ładu prymusiła balšawikoŭ, jak jany kažuć, „pawiarnuć twaram da wioski". Heny-ž pawarot twaram da wioski wyklikaŭ u kamunistyčnaj partyi apazicyju. Pačaŭsia razłom partyi. Treba było ratawać pałažeńnie. U wyniku čaho pieramahli tyja, jakija kazali, što treba pawiarnuć twaram da wioski, i wyklučyli z kamunistyčnaj partyi Trockaha, jak apazycyjaniera, z jaho kumpanijaj. Ciapier-ža choć balšawiki i źlikwidawali ŭ siabie ŭ kamunistyčnaj partyi apazicyju i zasudzili inžynieraŭ, jakija byccam byli winoŭnikami taho, što nia dobra raźwiwaŭsia ŭ Rasiei promysł, adnak stanu rečy, jak palityčnaha tak i haspadarskaha praz heta nie paprawili. Francuskija kapitalisty nia chočuć układywać bolš hrošaj u wialikija pradpryjemstwy, kažučy, što im

„Cok — cyhirok,
Pana Fida futarok,
Pieła — hareła
Wus — baradus,
Kisły kwas,
Ławi nas!"

„Ahadzin, tryhadzin,
Sasnowy, jałowy,
Tryściel — karaściel,
Supieka — kukareka,
Sapronia — ziaziula!"

„Mužyk — wožyk,
Pradaŭ nožyk,
Kupiŭ myła,
Pamyŭ ryła."

„Piatušok, piatušok,
Załaty hrabušok!
Na sałomcy spaŭ,
Jon rana ŭstaŭ,
Pa wadzičku pašoŭ,
Maładzičku znajšoŭ.
Maładzička dabra
Jamu štaniki dała.
Jon i tyja nie znasiŭ
I druhija paprasiŭ."

„Maci syna radziła,
Na konika sadziła,
Šaŭkowyja pawady,
Wiadzi kania da wady.
Arechawa kapyta
Poŭna wady nalita,
Tam chłopčyki nohi myli,
A dziaŭčatki wadu pili.
A dziewački čatyry,
Kab ich čerci stačyli.
A chłopčykaŭ piać, piać,
U zołacie śpiać, śpiać!"

„A ty kocik nia hulaj
Načowački prybiraj!
Načowački ślizki,
Wiadziorački blizki.
Kruk abarwaŭsia,
A ty tak astaŭsia."

i šmat inšych.

Na kaho papadzie astatniaje słowa, toj wychodzić z koła. Ličeńnie ciahniecca datul, pakul usie nia wyjduć z koła, aprača adnaho astatniaha, jaki musić ławić hulajučych. U hetym miescy nia ŭsiudy hulajuć adnalkowa; u niekatorych miascoch heny astaŭšysia ŭ kole pawinien sam usich zławić, a ŭ druhich miascoch pamahajuć jamu ŭ hetym usie, kaho jon raniej zławiŭ: kali złowić adnaho — pačynajuć ławić u dwoch, kali kožny z ich złowić pa adnym, tady łowiać u čatyroch i h. d. Dla supačynku ŭciakajučym robicca asobnaje miesca „haračaje", dzie nielha ławić hulajučych.

Hetaja hulnia karysna nia tolki jak himnastykujučaja arhanizm, ale i jak dobraja lekcyja nawučańnia rožnych wieršaŭ padčas „ličeńnia."

8. Kaza. U „kazu" hulajuć najčaściej pasučy koni. Hulajučyja wybirajuć pastucha. Dziela hetaha jany raskaračywajuć nohi i sahnuŭšysia kidajuć, z pamiž noh nazad ad siabie šapki. Čyja šapka ŭpadzie bližej ad druhich, toj jość pastuchom. Tady hulajučyja ŭbiwajuć u ziamlu kałok, prywiazywajuć da jaho wobrać z powadam i dajuć pastuchu kaniec powada ŭ ruki. Na hetkaj dalačyni (daŭžynia powadu z wobraciaj) pastuch pawinien być ad kałka. Usie hulajučyja kładuć kala kałka swaje šapki, jakich nazywajuć „kozami." Pastuch biare ŭ ruki chwaraścinu i „pasieć kozy," heta značyć starajecca nie dapuścić hulajučych padbiehčy da kałka i ŭchapić swaju šapku tak, kab pastuch nie paśpieŭ uderyć jaho puhaj. Kali pastuch dapuścić, što ad jaho buduć uchopleny try kazy (šapki), dyk tady honiać henaha pastucha praz „šych." Dziela hetaha hulajučyja raskaračywajuć šyroka nohi, stanowiačysia adzin za druhim, a pastuch pawinien rakam prabiehčy pamiž ich nahami. Pry hetym jaho bjuć šapkami, abo čym inšym, nia wielmi ćwiordym.

9. Harełyš. Hulajučyja stanowiacca parami, para za paraj, a na pieradzie, plečami da paraŭ, stanowicca „harełyš." Jon pawinien stajać prosta i nie hladzieć u baki. Kali ŭsie pary ŭstanawiacca, harełyš kaža: „haru", jamu adkazywajuć: „hary, hary jasna, kab nie pahasła. Pych!" Tady zadniaja para, razłučyŭšysia, abiahaje hulajučych i harełyša, starajučysia znoŭ złučycca. Harełyš pawinien pačuć, što jany biahuć, i schapić adnaho z ich, pakul jany jašče nia złučylisia. Kali heta jamu ŭdasca, dyk stanowicca ŭ pary spieradu, a harełyšam robicca toj, chto daŭsia schapić. Tady hetkim samym paradkam biažyć čarodnaja para i h. d. Časam piaredniaja para starajecca zahłušyć šorach biahučaj zadniaj pary, abo naadwarot, kryčyć: „biahuć, biahuć!"; harełyš padrywajecca tady biehčy, kali jašče zadniaja para nia wybiehła, z čaho hulajučyja pryjemna śmiajucca.

(D. b.)

nie apłačywajecca, choć nawat pry ūsich ustupkach, jakija dla ich zrabili balšawiki. Sialanie spraciūlajucca prymusowaj rekwizycyi zboža i dziela hetaha to siam to tam zdarajecca, što nawat zabiwajuć balšawickich kamisaraū. Niadaūna na źjezdzie harniakoū rabotniki narakali na strašnyja abstawiny žyćcia, u jakich jany zmušany pracawać. Płata mienšaja na paławinu jak było pierad wajnoj, pamieškańni jak nory, a sanitarnyja adnosiny niemahčymyja. Z druhoha boku, u palitycy tak sama nia lepš: Japonija wydała zakon, pawodle jakoha kožnaha kamunista zasudžywajuć na śmierć, Norwehija nie pazwoliła balšawickim deputatam ujechać u Narwehiju na źjezd rabotnikaū. Naahuł usia Eūropa niaprychilna adnosicca da balšawikoū. Ale treba wiedać, što i balšawiki ū ciapierašni čas stanowiać dosyć pawažnuju siłu ū Eūropie.

U Meksyku zabojstwy nia spyniajucca. U minułym tydni zabity tam nowawybrany prezydent Obregon. Zabojca Obregona aryštawany; jon-ža skazaū, što zabiū Obregona za toje, što prezydent prašleduje chryścijan. Treba wiedać, što Obregon jašče nia byū pryniaūšy prezydenskaha ūradu, a byū tolki wybrany na prezydenta i mieūsia prystupić da ūłady ū wosień. Začynščykam nialudzkaha prašledawańnia chryścijan u Meksyku jość sučasny prezydent Calles, katory wydaū taki zakon, pawodle jakoha šmat užo niawinna rastralana ludziej — tolki za toje, što jany baranili praūdaū chryścijanskaj wiery. Ale jak kažuć, da pary zban wadu nosić. Rastreliwaū prezydent ludziej, stralajuć i prezydenta. Pryčyna zabojstwa Obregona jašče pakul što dobra niawiedamaja. Uwa ūsim kraju tam supakoju niama. Prašledawanyja chryścijanie nia mohučy pieraniaści prašledu pačali aružžam zmahacca z prašledawalnikami. U časie adnaje z apošnich bojak zhinuła 35 paūstancaū i 5 žaūnieraū federalnych wojskaū.

Na Bałkanach palityčnyja zabojstwy nia spyniajucca. Pašla zabojstwa ū Baūharyi hien. Protohorowa zdaryūsia aružny napad u ministerstwie ū ū Juhasławii. Adzin siabra makiedonskaj arhanizacyi, niechta Mončikow, imknuūsia pazbawić žyćcia ūradoūca juhasławianskaha ministerstwa ūnutranych spraū Łazića, stralajučy ū jaho z rewolwera. Łazić tolki ranieny i pašla aperacyi čujecca dobra. Mončikaū zastreliūsia sam.

Serbskaja presa wielmi zaniepakojena wiestkaj, što Charwaty, jakich byūšaja Serbija prymusam zaharnuła pad swajo panawańnie pašla razwału Aūstryi ū 1918 h., pačali prawodzić silnuju ahitacyju ab addzialeńni Charwacyi ad Serbii.

Na apošnim pasiedžańni charwackich pasłoū byccam pastanoūlena damahacca źmieny juhasławianskaj kanstytucyi. Henaja źmiena kanstytucyi— byccam i jość napramak raździełu Juhasławii na dźwie samastojnyja dziaržawy, jakich łučyła-b tolki personalnaja unija—supolny karol.

U Niamieččynie nowy ūrad raspačaū užo swajo ūradawańnie. Kancler Müller na pasiedžańni parlamantu ū swajej pramowie skazaū, što Niamieččyna pačynaje užo žyć pawajennym žyćciom. Choča žyć u brackaj zhodzie z susiednimi narodami, choć zaūsiody budzie baranić toje, kab wobłasci Rur i Nadrenija byli aswabodžanyja ad francuskaha wojska, jakoje tam asieła, kab zmusić Niamieččynu płacić wajennuju kantrybucyju, i što Niamieččyna choča być siabram Lihi Narodaū.

Treba wiedać, što dziaržawy Eūropy, zhrupawanyja ū Lihu Narodaū, pierawažna Anhlija, daūna ūžo robiać zachady, kab Niamieččynu adciahnuć ad balšawikoū na swoj bok, ale Niamieččyna za heta choča pasłabnić sabie tyja wuzły, jakimi jana źwiazana Wersalskim traktatam. Jak wiedama, Niamieččyna damahajecca źmieny zachodnich hranic Polščy, bo hetaja hranica addzialaje Uschodniuju Prusiju ad Niamieččyny i damahajecca, kab francuskaje wojska pakinuła Nadrejnskuju wobłasć. Ale, jak wiedajem, polski ministar zahraničnych spraū Zaleski ū adnej palityčnaj pramowie skazaū, što Francyja datul nie addaść Niamieččynie nadrejnskaha kraju, pakul nia budzie peūnaści, što Niemcy wykanajuć usie pastanowy Wersalskaha traktatu i što zafantawany niamiecki kraj maje być załoham takža na toje, što Niamieččyna budzie šanawać Wersalski dahawor i nia budzie damahacca źmieny polskaj hranicy, jakuju wytknuū heny dahawor.

Treba wiedać takža i toje, što Polšča taksama źjaūlajecca siabram Lihi Narodaū i ministar Zaleski hawo-racy ab prymusie šanawać Niamieččynaj Wersalski traktat chiba-ž na heta mieū padstawu.

Dziela hetaha musić anhielski ministar Čemberlen — na zapytańnie adnaho anhielskaha pasła ū Sojmie, ci ūrad uzieū pad uwahu niadaūnaje wystupleńnie kanclera Niamieččyny ū sprawie ewakuacyi Nadrenii — skazaū, što jon ciapier nia moža ūžać na siabie ū hetaj sprawie inicyjatywy, i choć urad anhielski jość prychilnym da pohladaū niamieckaha kanclera, jość adnak pohladaū takich, što pieradterminowaja ewakuacyja Nadrenii moža nastupić tolki na padstawie parazumieńnia miž dziaržawami akupujučymi i ūradam niamieckim.

Dziaržawy—skazaū Čemberlen,— nie naležačyja da ličby akupantaū, — musiać tak-ža mieć mahčymaść wyskazacca ū hetaj sprawie. Anhlija jość hatowaj razhladzieć u sposab prychilny ūsie prapazycyi, katoryja bližej zacikaūlenyja dziaržawy mohuć padać.

Dyk jašče i niawiedama, ci Niamieččyna piarojdzie na bok wialikich dziaržaū i stanie z imi procił balšawikoū, ci astaniecca z balšawikami procił usiej Eūropy.

Piśmo ū Redakcyju.

Pawažany Hr. Redaktar!

Nie admoūcie źmiaścić u Wašaj hazecie „Biel. Krynica" nastupnaje:

Z pryčyny zwalnieńnia z wastrohu našaha darahoha zmahara za biełaruskuju sprawu Ksiandza Wincentaha Hadleūskaha, ja, budučy ū čužynie, dałučajusia da ahulnaje radaści ūsich tych Bratoū-Biełarusaū, katorym Najjaśniejšaje Imia Ks. Hadleūskaha doraha i blizka sercu.

Siarhiej Piajun.

19.7.1928 h.

Z kraju.

Napad na paštowuju ahiencyju. Niekalki ūzbrojenych bandytaū ū rewolwery niadaūna napali na paštowaju telehrafičnuju ahiencyju u Woli Suchockaj, Nawahradzkaha waj. Bandyty steraryzawaūšy dyžurnuju telefanistku i abrezaūšy telefaničnyja draty, zabrali ū kasie kala 1.000 zał., pašla čaho ūciakli niawiedama kudy. Śledztwa da hetaha času nia wykazała u jakim kirunku ūciakli bandyty.

Budźcie aściarožnymi! U wioscy Mažejki, Pastaūskaha paw., sielanin Nikifar Kažejka znašoū na poli hranatu. Kažejka chočučy nastrašyć swajho susieda, udaryū hranataj ab bliski kamień. Hranata razarwałasia i Kažejku zabiła na śmierć, a jahonaha susieda Piotru Dzisko ciažka raniła ū bok, hrudzi i haławu, jakoha zaraz-ža adwieźli ū špital. Pieraściarahajem sialan, kab byli razumniejšymi.

Strašnaja śmierć dziciaci. U wioscy Marjanowo, Lidzkaha paw., matka pakinuła 2-ch hadowaje dzicia ū chacie, a sama wyšła. Za hety čas pryšła świnia i paadhryzała dziciaci palcy na ruce i prahryzła ščoki. Pokul wiarnułasia matka, dzicia pamiorła z wialikimi mukami.

Woś da čaho dawodzić niadbalstwa niekatorych matak!

Čytajcie i pašyrajcie

„Biełaruskuju Krynicu"!

DA NĄS PIŠUĆ.

Z KAZAK SAPRAŪDNAŚCI.

Dzierkaūščyna, Pastaūkaha paw.

Chaču ja wam bratočki kazku razkazać, jak Piekła z ksiandzom zadumała wajawać. I jak heta kažuć, kab ni spatyknucca j nie pawalicca,—pastanawili čerci da ksiandza pryčapicca. Adzin daūhanosy čort jość najhoršy, bo dzie jon ūžo z swaim nosam ubjecca, to tam ūžo praūdy nichto nie dabjecca. Wiedama, razumny, a k'tamu bahaty, zatoje k'jamu i jduć čerci ū chatu. Woś-ža na adnym hetakim sabrańni jany pastanaūlajuć, kab wyhnać ksiandza. Materjał sabirajuć i dumajuć, jakija-b jamu tam hrachi pryčapić, kab jaho z parachwii našaj kaniečna zsadzić. Na hetak wialikuju sprawu i štuku zrabiła Piekła mnoha šumu j stuku, z usich staron pačali čerci źbiahacca, kab nad hetak ważnaj sprawaj dobra naradžacca. Adzin wylez z pad karčmy, druhi z bliźnianskaha bałota. Adnym słowam adusiul usiakaja hałota. Mnoha tam było kryku, sprečak i ūsiaho błahoha. Adnak-ža pastanawili pisać padanie da samoha Ekscelencyi. Nu j napisali-ž tam „hrachoū" biaz liku, kab i chacieū pieraličyć usie — źbiūsia-b z pantałyku:—što kuma prywiozšy rabionka chryścić, pawaliłasia na sučku i chaciela jaho zabić,—što ksiondz sam časta bywaječ u młynie, ci što byccam Imšu prawić pa dwanastaj hadzinie. Dalej zakidajuć, što ksiondz časta bywaje na kirmašy j pradaje karoū, kuplaje sała i kamašy, i — mnoha, mnoha usiakich hrachoū, što kab ūsie złažyū — było-b sto miachoū. Mnoha čaho pisali i mnoha manili j jakija byli piačaci ū Piekła — usie pryłažyli. Ale woś dyk sprawa samaja ważniejšaja: Nadaž padanie padpisać — hetaž najhłaūniejšaje. Na heta čerci dyk až strapianulisia, bo nad hetaj sprawaj jašče nie nadumalisia. Až adzin čarcionak rostam niewialiki, padumaūšy kryšku, pačaū rabić štuki: uziaūšy chwost u ruki, padskočyūšy ū horu, lacieū jak šalony z padaniem u školu, a tam nawuku pačaū jon kazać: što papierynu musić kožny z dziciaci padpisać. Adnym słowam mnoha tam čaho nabałtaū, bolš jak Ewa ū rai jon tam abiacaū; a wiedamaž rabiaty—durni, ničoha nia znali, uziali papieru dy i padpisali. A kab-ža bolš było padpisoū, padpisali na't za swaich baćkoū. Bo jak-ža, kažuć, nie padpisać, kali jon moža dobra świadectwa nam dać. Załatwiūšy sprawu, čort, jak ašaleūšy, palacieū u Wilniu, kazaū, na't nia jeūšy. I jak tam było dalej, nichto z nas nia znaū, tolki što praz niekalki dzion Ekscelencyja na śledztwa prysłaū adnaho z swaich słuh Ludziej sazwali, a dziekan pytaje, što jak było i chto što mo' maje. Usie jak adzin praūdu skazali, što ničoha padobnaha nia čuli j nia znali. Widziačy heta čerci, što ničoha nia budzie, pačali kryčać, hudzieć i świstać, i ūsiakim sposabam ksiandzu dakučać. Až tki ūreście ksiondz wyšaū z ciarpieńnia, uchapiū krapidła i pačaū świencić praklata-nasieńnie: — „A wy čaho tut sabralisia mnie dakučać, idziecie woś u piekła smału hatawać, wy tut ūžo adnamu piaty piakli, dobra wam udałosia, što tady ūciakli. I dawaj znoū świencić na usie starony, tak, što čerci pamokli usie, jak warony, pierastaūšy wyć, świstać, dy kryčać, stuliūšy chwasty u nohi — dawaj uciakać, tak skora ūciakali, što až pył padniali. I bolš ūžo niejak dahetul nia čuwać, kab čerci iznoū prychodzili ksiandzu dakučać. Dyk wot bratočki, jakija ū nas padziei, kab było dobra — dyk niama nadziei.

Kačaryžka.

Usiačyna.

Starańni ab adšukańni Amundsena nie dali da hetaha času nijakaha wyniku. Dumajuć, što napeūna zahinuū. U ratunku „Italii" brali ūdzieł nastupnyja dziaržawy: Italija, Hišpanija, Narwehija, Anhlija, Niemcy Francyja, Šwecyja, Sawiety, ale im ničoha nie ūdałosia zrabić. A najbolšym hierojam wyšaū z hetaha ūsiaho sawiecki lodakoł „Krasin," jaki wyratawaū 3 ekspedycyi. Italjanski ūrad zaprapanawaū sawieckamu ūradu zapłatu na pakryćcie wydatkaū, paniesienych „Krasinym," ale ūrad sawiecki zapłatu pryniać admowiū. Hien Nobile, jakoha tak doūha šukali, ciapier ciahnuć da sudowaj adkaznaści za swaju lohkadumnaść.

Jak wychowywajecca moładź u S.S.S.R? Sawieckija hazety z Leninhradu padajuć wiestku, što ū „Instytucie Indywidualnaha Wychawańnia" pawiesiūsia adzin z wučniaū, Sidaraū, a ū skorym časie adabrali sabie žyćcio dźwie wučanicy Izmaiława i Alerjanawa.

Śledztwa, jakoje było zroblena ū hetaj sprawie, wykazała, što administracyja hetaha „Instytutu" atrymliwała što hod subsydyju ū sumie 200,000 rub., jakija brała na swaje ūłasnyja patreby, u wyniku čaho dzieci ciarpieli hoład i choład i chadzili abarwanyja. Šmat wučanic zaniałosia raspustaj. Rewizija śćwierdziła, što try 14-letnija wučanicy astalisia matkami.

Naša pošta.

Hryškiewič Fr. —atrymali, skarystajem, pišycie bolš.

Niepaśpiełamu Antosiu, —atrymali, skarystajem.

Biarozka Aleś, —atrymali, duža wam dziakujem, što nie zabywajecie nas. Karespandencyju Wašu źmieścim.

Siarhiej Piajun. Za piśmo ū redakcyju wielmi wam dziakujem, jakoje i źmiaščajem. Wierš waš apošni nažal nia možam nadrukawać z pryčyn ad nas niezaležnych. Wieršy wašy prysłanyja raniej čakajuć kalejki.

I. W. Karespandencyju wašu źmieścim. Pišycie da nas čaściej. Kalendary źwiernicie u kniharniu „Pałonia", Zawalnaja 7, hrošy za pradanyja kalendary taksama tudy wyšlicie.

Majeūskamu K. Piśmo waša atrymali. Wielmi nas ciešyć, što wy chočacie pašyrać „B Krynicu." Budziem wam pasyłać 10 ekz. Na Piatroūskaha hazeta pasyłajecca paadrasu: Lejba Starowič, Kašarowaja 5, ale kali jon tam nie atrymliwaje, to adras źmienim. „Skarhu", jakuju wy prysłali, jak razhledzim, zmieścim, a ūsiu hetuju sprawu skirawali ū Biel Pasol Klub, jaki hetym zajmiecca. Pišycie da nas čaściej ab usim, što ū was čuwać.

Skrynniku M. —Adras Nacyjanalnaha Kamitetu ū Amercy taki: White Ruthenian National Assu P. O. Boe 1241. Chicago U S. A., a adras „Беларускай Трыбуны" nia wiedajem.

Barysowiču Bazylu — atrymali. razhledzim, źmieścim. pišycie bolš cikawiej.

Jameru B. — Hazetu wam pasyłajem Hrošy možacie prysłać na adras redakcyj paštowym pierakazam. Byłob pažadanym, kab wy nam prysyłali karespandencyi z wašaj starany.

Cikotu M. — Prośbu wašu spoūnili.

Bazylaku — Matarjał ab wystaūcy atrymali, jak razhledzim — mo' j źmieścim.

Ad Wilenskaje Biełaruskaje Himnazii.

Na padstawie atrymanych rasparadžeńniaū, pryjmo ū Himnaziju nowych wučniaū moža adbycca ū wosieni tolki z dazwołu Kuratoryjuma. Usie padańni adresujucca na imia Kuratoryjuma Wilenskaha Školnaha Wokruhu, ale prysłać ich, razam z dakumentami, treba U DYREKCYJU HIMNAZII I NIE PAŹNIEJ 10 ŽNIUNIA H. H.

Chto pieraros wymahajemuju normu, toj nia moža być pryniatym u Himnaziju. U I kl. pryjmajucca ad 9½ da 12 hadoū, u II ad 10½ da 13 hadoū, u III ad 11½ da 14 h. i h. d.

U internat pry Himnazii buduć pryjmacca tolki chłapcy małodšych klasaū (I—IV kl.) z płataju za ūtrymańnie ad 50 da 60 zł. u miesiac, pry swaim adzieńni i bializnie.

Za padrobnymi spraūkami zwaročwacca ū Kancelaryju Himnazii.

DYREKCYJA.

Redaktar Jan Paźniak. Biel. Druk. im Fr. Skaryny. Wilnia, Ludwisarskaja 1. Wydawiec Albin Stepowič